

Haridus- ja Teadusministeerium
hm@hm.ee

15.01.2025 nr 1-12/1429-2

Keeleseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seadus

Kultuuriministeerium kooskõlastab keeleseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu järgmiste märkustega arvestamisel.

1. Eelnõu § 1 punktiga 4 muudetakse keeleseaduse § 6 lõiget 1, andes Haridus- ja Teadusministeeriumile lisaks keelevaldkonna, sealhulgas keeleõppe, eestikeelse oskussõnavara ja eesti keelele suunatud keeletehnoloogia arendamise ning rakendamise ja eesti keele alase teadus- ja arendustegevuse suunamisele ja koordineerimisele ka elluviimise roll.

Eesti keele õpet täiskasvanutele rahastavad järgmised ministeeriumid: Kultuuriministeerium, Siseministeerium, Haridus- ja Teadusministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Sotsiaalministeerium ning Justiits- ja Digiministeerium. Palume täpsustada, kas ja kuidas muutuvad keeleõppe eest vastutavate ministeeriumite ülesanded pärast eelnõu seadusena vastuvõtmist. Keeleõpet pakutakse eri sihtrühmadele, nt Siseministeerium rahastab keelekursusi kodakondsuse taotlejatele, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium pakub Töötukassa kaudu keeleõpet töötutele ja töötavatele inimestele ja tööandjate koolitustoetuse raames, Justiitsministeerium tegeleb kinnipeetavate keeleõppega ning Sotsiaalministeerium rahastab majutuskeskuses viibivate rahvusvahelise kaitse taotlejate keeleõpet. Kultuuriministeeriumi üks prioriteetne sihtrühm on uussisserändajad. Uussisserändajate seisukohalt on eesti keele õpe esmase kohanemise ja hilisema lõimumisprotsessi loomulik osa. Eesti keelt on vaja osata selleks, et ühiskonnas hakkama saada. Sisserändajate kohanemine ja hilisem lõimumine ning teenustele ligipääs sõltuvad suures osas eesti keele oskusest. Uussisserändajate seas eristatakse kahte peamist sihtrühma: tavarände ja sundrändega riiki sisenenud isikud. Sundränne hõlmab erinevaid rahvusvahelise kaitse staatuse saanud isikuid, sh pagulasstaatust, täiendav kaitse ja ajutine kaitse. Neile on välismaalasele rahvusvahelise kaitse andmise seaduse §-dest 73–75 tulenevalt kohanemisprogrammi keeleõpe kohustuslik, v.a juhul, kui eesti keeles omandatakse põhi-, kesk- või kõrgharidust. Tavarändega saabunud, st elamisloa või -õiguse saanud isikutele pakutakse kohanemisprogrammi raames A1- ja A2-tasemel tasuta eesti keele õpet¹. Tavarände sihtrühmale on kursustel osalemine vabatahtlik. Palume antud muudatuse mõju teistele keeleõpet korraldavatele ministeeriumidele täiendavalt selgitada.

2. Kultuuriministeerium esitas keeleseaduse muutmise väljatöötamiskavatsusele (edaspidi VTK) arvamuse (vt 16.08.2024 nr 1-12/782-2), milles palusime veel kord kaaluda sunniraha ja karistuse määrade tõstmise põhjendatust. Keelepoliitika ei peaks rakenduma mitte niivõrd riigi sunni-, jõu- ja karistusahvarduse tulemusena, vaid selgitamise, juhendamise, õpetamise jm mitteregulatiivse positiivse ja toetava tegevuse tulemusena. Eelnõus puuduvad meetmed, mis motiveeriksid Eesti püsielanikke ja välismaalasi eesti keelt õppima.

¹ Kohanemisprogrammi määrus <https://www.riigiteataja.ee/akt/123022024002>

3. Eelnõu § 1 punktiga 10 muudetakse keeleseaduse §-i 13. Muudatuse kohaselt on riigiasutusel, kohaliku omavalitsuse asutusel, valla- või linnavolikogul, valla- või linnavalitsusel ja teistel avalik-õiguslikel asutustel ning nende ametnikul, töötajal ja ametiisikul õigus kasutada suhtluses välisriigi esindajaga mõlemale poolele sobivat keelt. Kehtivas seaduses kasutatakse antud sätte pealkirjas ja sättes sõna „välissuhtlus“. Seega, sõna „välissuhtlus“ on eelnõus asendatud sõnadega „suhtlus välisriigi esindajaga“, kuid seletuskirjas ei ole täpsemalt selgitatud, kuidas antud muudatus sätte sõnastuse selgemaks teeb.

4. Eelnõu § 1 punktiga 11 täiendatakse keeleseaduse § 18 lõiget 1 teise lausega järgmises sõnastuses: „Audiovisuaalse teose võõrkeelde dubleerimine on lubatud vaid lastele suunatud teoste puhul.“ VTK-le esitatud arvamuses märkisime järgmist: Palume täpsustada, kas piiratakse dubleeritud filmide näitamist, dubleerimist kui äritegevust või mõlemat. Dubleerimise piirang võib mõjutada ka filme, mis on juba mujal dubleeritud ning ettevõtteid, kes tegelevad selle teenuse pakkumisega (näiteks inglisekeelse filmi dubleerimine läti keelde Eesti postproduktiooni stuudios). Samuti võib see mõjutada vaegnägijate kultuuris osalemist. Nn festivalierandi säilitamine on meie hinnangul põhjendatud, sest kuigi subtiitrite tegemise protsess on lihtsustunud, ei ole masintõlke kasutamine kunstiteose puhul mõeldav, automaatne toimetamine ei ole teadaolevalt võimalik ning suuremad kulukohad pole muutunud. Võimalik on täpsustada, millise kavandatud linastuste arvu korral on tõlke tegemine kohustuslik. Leiame, et kaaluda tuleb ka seda, kas ettevõtjad peavad tagama eestikeelse tõlke igal üritusel (nt välisesineja kontsert). See võib osutada ebamõistlikuks ja koormavaks. Seetõttu soovitame põhjalikult analüüsida, millised piirangud ja nõuded on õigustatud, realistlikud ja teostatavad, et säilitada tasakaal eesti keele kaitsmise ja ettevõtlusvabaduse vahel.

Eelnõu seletuskirjas on täpsustatud, et muudatus puudutab vaid filmide näitamist, ega reguleeri kuidagi filmitööstust. Palume eelnõu vastavalt ka muuta, sest hetkel on sõnastus eksitav. Palume seisukohta ka teistele Kultuuriministeeriumi toodud murekohtadele (vaegnägijate kultuuris osalemine).

5. Eelnõu seletuskirjas puudub põhjalik mõjuanalüüs muudatuste mõjust erinevatele haavatavatele sihtrühmadele (nt uussisserändajad, eakad, erivajadustega inimesed, Ida-Virumaa elanikud jne). Palume eelnõu seletuskirja täiendada.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Heidy Purga
minister

Artjom Tepljuk 628 2266; Artjom.Tepljuk@kul.ee
Karlo Funk +3725648 5966; karlo.funk@kul.ee